

Alueiden kehittämisen tehtävät maakunnassa vuodesta 2020 eteenpäin

1. Mitä varten ko. tehtäväkokonaisuus on olemassa eli mikä on kokonaisuuden tärkein tavoite?

Maakunnan tehtävät alueiden kehittämisessä perustuvat eduskunnan käsittelyssä olevaan lakiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista (HE 35/2018). Lain 4 §:ssä todetaan, että alueiden kehittäminen on ministeriöiden, maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa laaja-alaista ja monitasoista toimintaa maan eri alueiden kehittämiseksi. Lisäksi pykälässä on määritelty aluekehittämisen tavoitteet:

- 1) vahvistaa alueiden uudistumista, tasapainoista kehittymistä, kilpailukykyä sekä talouden kestävä kasvua,
- 2) vahvistaa ja monipuolistaa kestäväällä tavalla alueiden elinvoimaa ja kasvua tukevaa elinkeinorakennetta sekä edistää taloudellista tasapainoa,
- 3) edistää kestävä työllisyyttä sekä väestön hyvinvointia, osaamista, yhtäläisiä mahdollisuuksia ja sosiaalista osallisuutta sekä maahanmuuttajien kotoutumista,
- 4) vähentää alueiden välisiä ja sisäisiä kehityseroja ja kannustaa käytettävissä olevien voimavarojen täysimääräiseen käyttöön kestäväällä tavalla,
- 5) parantaa alueiden omia vahvuuksia ja erikoistumista sekä edistää niiden kulttuuria ja
- 6) parantaa elinympäristön laatua, kestävää alue- ja yhdyskuntarakennetta sekä saavutettavuutta.

Lain 5 §:ssä määritellään aluekehittämisen vastuut: *”Vastuu alueiden kehittämisestä on maakunnilla ja kunnilla alueillaan. Valtio vastaa valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä. Maakunta toimii oman alueensa aluekehittämisviranomaisena ja tekee tässä tehtävässä yhteistyötä erityisesti alueen kuntien kanssa.”*

2. Mitkä ovat ne keinot, joilla tavoitteeseen päästään?

Maakunnat vastaavat alueellaan aluekehittämisen strategisesta kokonaisuudesta ja maakunnan yleisestä kehittämisestä sekä siihen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä ja yhteistyöstä valtion viranomaisten, alueen keskuskaupunkien, muiden kuntien,

korkeakoulujen ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa sekä Lapin maakunnassa Saamelaiskäräjien sekä tarvittaessa muiden maakuntien kanssa. Maakunta kehittää alueensa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ottaen huomioon kuntien erilaisista lähtökohdista johtuvat tarpeet ja vahvuudet. Maakunta vastaa alueellisesta ennakkoinnista ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta.

Maakunnan tärkeimmät keinot alueiden kehittämiseksi ovat:

- suunnittelu-, vuorovaikutus- ja muu yhteistyö eri toimijoiden kanssa
- rahoituspalvelut
- viestintä- ja tietotuotanto
- neuvonta

3. Keitä ovat tämän tehtäväkokonaisuuden asiakkaat?

Alueiden kehittämisen ensisijaisia asiakkaita eivät ole asukkaat tai yritykset, vaan maakunnan sidosryhmät ja yhteistyökumppanit erityisesti kotimaassa, mutta myös ulkomailla (Euroopan unioni). Edelleen, alueiden kehittämisen asiakkaat ovat pääasiassa välillisiä yhteistyötahoja kuin ns. suoria henkilö- tai yritysasiakkaita, ts. asiakassuhteissa korostuu voimakkaasti pyrkimys kumppanuuteen valtion viranomaisten, kuntien ja kaupunkien, korkeakoulujen, koulutuksen järjestäjien ja muiden alueen kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

4. Mitkä ovat tämän tehtäväkokonaisuuden tärkeimmät toimenpiteet?

Kehittäminen

Maakunnan tärkein alueen kehittämisen asiakirja on maakuntaohjelma. Edellä mainitun lain 10§ nojalla maakunta laatii maakuntastrategiaan perustuvan maakuntaohjelman, joka tarkentaa maakunnan aluekehittämiseen liittyvien tehtävien toimeenpanoa lähivuosina. Maakuntaohjelman hyväksyy maakuntavaltuusto.

Maakuntaohjelma on maakunnan alueiden kehittämisen ja koordinaation perusta. Ohjelma on otettava huomioon maakunnan alueella toimivien viranomaisten toiminnassa. Maakuntaohjelma valmistellaan yhteistyössä kuntien, muiden maakunnan viranomaisten sekä alueiden kehittämiseen osallistuvien yhteisöjen ja järjestöjen sekä muiden tahojen

kanssa. Lapin maakunnassa saamelaiskulttuuria koskevan osan valmistelee Saamelaiskäräjät.

Maakuntaohjelman valmistelussa tärkeimpiä, osaltaan myös sidosryhmien osallistamiseen perustuvia palveluita ovat

- strategia- ja ennakointityö,
- koulutustarpeiden ennakointi ja
- liikennejärjestelmäsuunnittelu.

Edellisten lisäksi on tärkeä huomioida, että maakunnan oma edunvalvonta on keskeinen osa-alueiden kehittämistä.

Maakunnassa tulee olla aluekehittämispäätöksen, maakuntastrategian ja maakuntaohjelman, alueen kehittämiseen vaikuttavien muiden suunnitelmien ja sopimusten sekä kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamisen ohjelmien toimeenpanon strategisesta yhteensovittamista varten *maakunnan yhteistyöryhmä (MYR)*. Yhteistyöryhmän keskeisenä tehtävänä on lisäksi toimia EU:n yleisasetuksen 5 artiklan mukaisena kumppanuuselimenä.

Rahoituspalvelut

Aluekehittämisen rahoituspalveluista linjataan laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta. Maakunta voi myöntää tukea alueiden kehittämiseen, jolloin kysymykseen tulevat tuet oikeushenkilöille voittoa tavoittelemattomiin kehittämis- ja investointihankkeisiin sekä tuki pääomasijoitustoimintaan.

Viestintä ja tietopalvelut

Maakunnan tehtävä alueensa kehittämiseksi tulee perustua tietoon. Tässä tehtävässä maakunnalla on oltava aluekehittämistä tukevaa tilastointia, seurantaa ja tutkimusta.

Neuvontapalvelut

Maakunnan tulee huolehtia kasvupalveluja koskevasta asiakkaiden ohjauksesta ja neuvonnasta. Maakunnan on tiedotettava asiakkaan kasvupalveluihin liittyvistä oikeuksista, velvollisuuksista ja etuuksista sekä palvelujen käyttöön liittyvästä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Tämän lisäksi maakunnan on tuettava asiakasta kasvupalveluihin liittyvän valinnanvapauden käyttämisessä. Maakunta tukee asiakasta valinnanvapauden käyttämisessä ylläpitämällä hyväksytyjen palveluntuottajien luetteloa ja esimerkiksi tiedottamalla valinnanvapauden piirissä olevista palveluista ja neuvomalla palvelujen valitsemisessa. Kaikkia maakunnan palveluntuottajia koskevan tiedon tulee olla selkeästi ja tasapuolisesti saatavilla.

5. Mitkä ovat aluekehittämisen yhdyspinnat maakunnan palvelujen ja toisten organisaatioiden tuottamien palvelujen kanssa?

Edellä todettiin, että vastuu alueiden kehittämisestä on maakunnilla ja kunnilla alueillaan. Maakunta toimii oman alueensa aluekehittämisviranomaisena ja tekee tässä tehtävässä yhteistyötä erityisesti alueen kuntien kanssa.

Kuten aiemminkin, valtio vastaa valtakunnallisesta alueiden kehittämisestä. TEM vastaa alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvästä yhteensovittamisesta. TEM valmistelee aluekehittämispäätöksen, joka sisältää valtakunnalliset alueiden kehittämisen painopisteet, ja kansalliset rakennerahasto-ohjelmat yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien sekä muiden aluekehittämisen kannalta keskeisten tahojen kanssa.

Lähtökohtaisesti maakunnan alueiden kehittämisellä on yhdyspintaa kaikkien maakunnan palveluiden kanssa. Tämä on tärkeä ottaa huomioon sekä maakuntastrategian ja -ohjelman valmistelussa että vuosittaisessa poikkihallinnollisessa alueiden kehittämisen keskusteluprosessissa. Aluekehittämisen kannalta on keskeistä onnistua sekä horisontaalisessa yhteistyössä että vertikaalisessa yhteistyössä valtion (ministeriöt) ja kuntasektorin kanssa.

Kunnilla ja kaupungeilla on jatkossakin muun muassa elinvoimatehtävänsä vuoksi tärkeä rooli aluekehittämisessä. Kunnat hoitavat esimerkiksi alueen elinvoimaan, alueidenkäyttöön ja fyysiseen toimintaympäristöön, kulttuuriin ja koulutukseen liittyviä tehtäviä. Maakunta on velvoitettu tekemään yhteistyötä alueensa kuntien, erityisesti sen keskuskaupunkien kanssa. Myös EU:n lainsäädäntö edellyttää kuntien mukana oloa rakennerahastotoiminnassa.

6. Kenen kanssa alueellisesti ja valtakunnallisesti on tehtävä yhteistyötä, että aluekehittämistehtävää voidaan tuottaa asiakaslähtöisesti?

Alueellisen kehittämisen tavoitteena on tukea yrittäjyyden ja tuotantotoiminnan edellytyksiä kunkin alueen omiin vahvuuksiin perustuen sekä luoda viihtyisiä, toimivia ja turvallisia asuinympäristöjä asukkaille. Alueiden kehittämisessä onnistuminen edellyttää vahvaa yhteistyötä ja samansuuntaista toimintaa julkisen sektorin eri toimijoilta, yrityksiltä, oppilaitoksilta ja muilta osaamiskeskuksilta sekä kansalaisilta.

Tärkeimmät yhteistyötahot ovat:

- ministeriöt ja valtion virastot (esim. Liikennevirasto, Ruokavirasto, LUOVA).
- kunnat ja kaupungit, kuntien kehittämissyhtiöt, elinkeino-, yrittäjä- ja työntekijäjärjestöt, korkeakoulut ja koulutuksen järjestäjät, kansalaisjärjestöt sekä paikallistason toimijat (esim. kyläyhteisöt).

Mitä tietojärjestelmiä asiantuntijoiden ja asiakkaiden käytössä on oltava, että nämä palvelut voidaan tuottaa asiakaslähtöisesti?

Maakunta on Euroopan unionin rakennerahastojen välittävä toimielin, joka vastaa tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyvistä tehtävistä siten kuin niistä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa erikseen säädetään.

EURA 2014 on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osarahoittamien hankkeiden hallinnointiin tarkoitettu sähköisen asiainnoin järjestelmä ohjelmakaudella 2014–2020. EURA 2014:n palveluilla hoidetaan mm. hankehakemusten, maksatushakemusten sekä seuranta- ja loppuraporttien toimittaminen ja käsittely sekä hankehallinnointiin liittyvien päätösten valmistelu ja vastaanotto. Sähköisen hankehallinnoinnin yhteydessä syntyvistä tiedoista muodostetaan Suomen rakennerahastotoiminnan toteutumista kuvaavat raportointitiedot sekä kansallisiin tarkoituksiin että Euroopan komissiolle.

